

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ
ВЕЋУ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ ПРАВНО - ЕКОНОМСКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду од 28. 05. 2015. године, именована је Комисија за оцену докторске дисертације кандидата мр Милана Глишовића, под насловом „**Политички аспекти отмице ваздухоплова у периоду од Другог светског рата до почетка 21. века**”, у саставу:

1. Проф. др Зоран Кековић
2. Проф. др Љубо Пејановић
3. Проф. др Драган Симеуновић

Комисија је прегледала и оценила наведени докторски рад и на основу мишљења свих њених чланова Наставно-научном већу Факултета политичких наука подноси следећи

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Кандидат мр Милан Глишовић рођен је 13. 07. 1965. године у Губеревцу, општина Кнић. Након завршене Средње школе унутрашњих послова у Сремској Каменици, школовање је наставио на Вишој школи унутрашњих послова у Земуну,

а затим је дипломирао на Дефектолошком факултету Универзитета у Београду. На Факултету политичких наука Универзитета у Београду уписао је и завршио специјалистичке студије Тероризам и организовани криминалитет. Након тога је завршио и магистарске студије на истом факултету, смер Политичка теорија и методологија политичких наука, одбранивши магистарски рад под насловом Отмица ваздухоплова као метод савременог тероризма.

Запослен је у Управи криминалистичке полиције МУП-у Србије. Завршио је већи број семинара и курсева из области борбе против тероризма, преговарања у талачким ситуацијама и менаџмента. Један је од аутора програма за безбедност цивилног ваздухопловства одобреног од стране Владе Србије 2004. године, иницијатор и коаутор важећег Националног програма за обезбеђивање у ваздухопловству, иницијатор организовања Преговарачког тима МУП-а и заједничке обуке специјалних антитерористичких јединица из Југоисточне Европе.

Кандидату мр Милану Глишовићу је чланак под насловом „Отмица ваздухоплова као безбедоносна претња цивилном ваздухопловству“ прихваћен за објављивање у часопису *НБП – Наука, безбедност*, полиција, бр. 2/2016,

Докторски рад кандидата мр Милана Глишовића под насловом „**Политички аспекти отмице ваздухоплова у периоду од Другог светског рата до почетка 21. века**“, написан је на 373, страница стандардног формата. Прво поглавље „Увод“ обухвата 25 страница, друго поглавље „Категоријални апарат истраживања“ 16 страница, треће поглавље „Појам тероризма“ 10 страница, четврто поглавље „Основне карактеристике тероризма“ 16 страница, пето поглавље „Политички аспекти тероризма“ 10 страница, шесто поглавље „Политички аспекти отмица ваздухоплова“ 27 страница, седмо поглавље „Карактеристике политичке позадине отмице ваздухоплова“ 10 страница, осмо поглавље „Отмице цивилних ваздухоплова са политичким мотивом после Другог светског рата“ 17 страница, девето поглавље „Једанаести септембар 2001. године“ 28 страница, десето поглавље „Контрверзе око напада 11/9“ 32 странице, једанаесто поглавље „Превентивни ратови“ 5 страница, дванаесто поглавље „Подстицаји и ограничења политике код отмица ваздухоплова, извођење доказа“ 7 страница, тринаесто

поглавље „Схватање проблема у међународним оквирима“ 11 страница, „Закључак“ 20 страница, прилози 105 страница, а списак литературе 23 странице.

Докторска дисертација представља заокружену логичку целину у научном, стручном и методолошком смислу. Текст дисертације је, након обављеног аналитичког увида у 340 консултованих библиографских јединица, релевантних радова домаћих и страних аутора, обogaћен ваљаном научном аргументацијом. Осим секундарне литературе, кандидат је проучио и велики број примарних извора: међународних конвенција и протокола, као и стандарда и прописа који се односе на безбедност ваздухоплова.

Увидом у евиденцију Факултета политичких наука и Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ утврђено је да до сада у нас није брањена докторска дисертација под тим насловом.

Увидом у магистарски рад кандидата утврђено је да су преклапања у наслову, структури и тексту магистарског рада и докторске дисертације мања од 30%, односно да се текст докторске дисертације за више од 70% разликује од текста магистарског рада кандидата.

Провером у програму *Ephorus* утврђено је да постоји 2% (1293 речи) поклапања са другим изворима. Након детаљне анализе, утврђено је да је реч о ваљано означеним цитатима за које су наведени извори, те да нема елемената плагијата.

2. Предмет и циљ дисертације

У својој дисертацији кандидат је из мултидисциплинарног угла изучио и научно описао и објаснио политичке аспекте отмице ваздухоплова, као предмета свог истраживања, укључујући све битне елементе овог проблема на унутардржавном и међународном плану. Предмет дисертације кандидата мр Милана Глишовића је један од најзначајнијих савремених проблема у домену истраживања политичког насиља и безбедносних претњи са којима се савремене државе, али и међународна заједница у целини, суочавају.

Више стотина отмица ваздухоплова које су изведене од завршетка Другог светског рата до данас, а које су кулминирале спектакуларним нападом 11.

септембра 2001. године, показују да је овај метод напада и те како интересантан пре свега терористичким организацијама, али и другим политички мотивисаним актерима. Кандидат је преузео на себе задатак да, полазећи од економског и друштвеног контекста, испита узроке и политичке мотиве овог облика криминалитета. Овај озбиљан задатак подразумева више него добро познавање и препознавање савремених политичких, безбедносних и других проблема са којима се суочава целокупна међународна заједница. Одговор на ова питања није само од академског, већ и од практичног значаја, у склопу формулисања адекватног одговора државе и њених снага безбедности на терористичку претњу. О значају проблема који се кандидат определио да истражи говори и податак, од кога кандидат и полази у свом истраживању, да је преко 90 процената свих отмица ваздухоплова које су се после Другог светског рата догодиле у свету било политички мотивисано. Кандидат с правом констатује да су отмице ваздухоплова изведене са политичким мотивима данас међу најопаснијим по живот талаца – путника и чланова посаде ваздухоплова. Истраживање политичких аспеката отмице ваздухоплова не може да мимоиђе ни развој науке и технике чија достигнућа отмицари све више користе. Како је полиција један од најважнијих субјеката у спречавању отмица ваздухоплова, кандидат у свом истраживању обрађује начине ангажовања полицијских јединица у случајевима отмице ваздухоплова. Иако дисциплинарно остаје пре свега у домену науке о политици, предмет истраживања захтева и коришћење одређених сазнања која припадају другим наукама, пре свега војним наукама, социологији, психологији и економији, те истраживање кандидата мр Милана Глишовића садржи и неке елементе мултидисциплинарног приступа. Временски, истраживање кандидата обухвата период од завршетка Другог светског рата до данас. Због саме природе предмета истраживања, пре свега савременог тероризма и отмица ваздухоплова које готово увек имају интернационални карактер, те чињенице да су данас све државе могуће мете терористичких аката, кандидат је у свом истраживању неминовно обрадио многе локације, те се може рећи да истраживање има глобални карактер.

Као један од примарних циљева своје докторске дисертације кандидат је поставио преиспитивање досадашњих научних сазнања и ставова о тероризму. Овај

циљ је нарочито значајан јер подразумева тражење одговора на питање о стварним узроцима савременог тероризма, с обзиром да савремени облици испољавања тероризма, а посебно отмице ваздухоплова, дају данашњем друштву једну сасвим нову димензију. Полазећи од сагласности која је после 11. септембра 2001. постигнута у међународној заједници, о апсолутној моралној и политичкој неприхватљивости тероризма, а нарочито отмица ваздухоплова и њихове употребе као оружја самоубилачког тероризма, као и од чињенице да верски мотивисан тероризам у овом погледу данас представља највећу потенцијалну претњу, кандидат као циљ свог истраживања поставља сагледавање политичких аспеката који доводе до тога да се појединци и организације одреде за овакве методе политичке борбе. Истраживање кандидата има за циљ и да укаже на проблем колаборације појединих политичких структура (често на врло високом нивоу) и самих терористичких организација кроз анализу за ову област веома значајних отмица ваздухоплова.

Научни циљ истраживања је научна дескрипција и класификација, са елементима експликације, политичких аспеката отмице ваздухоплова. *Друштвени циљ* истраживања је анализа узрока, економских, друштвених, а нарочито политичких, отмица ваздухоплова, као и поступака и процедура које могу помоћи припадницима снага безбедности да на овакве претње адекватније одговоре. Резултати истраживања могу да послуже за едукацију и обучавање не само припадницима служби безбедности којима је основни посао да штите грађане од тероризма, већ и теоретичарима и експертима за ову област (посебно онима који су ангажовани на изучавању отмица цивилних ваздухоплова у терористичке сврхе). Имајући у виду овако постављене циљеве, истраживање кандидата има не само теоријски, већ и практични значај на плану формирања ефикаснијег система превенције и заштите од тероризма.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

У свом раду кандидат полази од следећих истраживачких хипотеза, формулисаних у складу са одређењем проблема истраживања, циљевима

истраживања и информацијама које су кандидату при изради пројекта истраживања биле на располагању:

Генерална хипотеза кандидата је да су мотиви за отмице ваздухоплова је у периоду од краја Другог светског рата до почетка 21. века најчешће су били политичке природе, те да је овај вид насиља често изазивао битне политичке последице, укључујући и оне на међународном плану.

Овако формулисану генералну хипотезу кандидат је даље развио кроз осам посебних хипотеза:

Прва посебна хипотеза:

Политички мотивисане отмице ваздухоплова могу се одредити као један од појавних облика тероризма.

Друга посебна хипотеза:

Политички мотивисане отмице ваздухоплова су као кривично дело препознате у унутрашњем и међународном праву.

Трећа посебна хипотеза:

Актери политички мотивисаних отмица ваздухоплова могу бити појединци или организације.

Четврта посебна хипотеза:

Поједине државе су у различитим периодима имале блаконаклоне ставове према политичким отмицама ваздухоплова и њиховим починиоцима.

Пета посебна хипотеза:

Терористички напад 11. септембра 2001. показао је нове опасности од политички мотивисаних отмица ваздухоплова.

Шеста посебна хипотеза:

Једна од најзначајнијих последица терористичког напада од 11. септембра 2001. јесте усвајање доктрине превентивног рата у САД.

Седма посебна хипотеза:

Политички мотивисане отмице ваздухоплова нису ефикасно средство за постизање политичких циљева.

Осма посебна хипотеза:

Политички и безбедности контекст после 11. септембра 2001. у неким својим елементима делује подстицајно, а у неким ограничавајуће на могућности отмице ваздухоплова.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација кандидата мр Милана Глишовића, на тему „**Политички аспекти отмице ваздухоплова у периоду од Другог светског рата до почетка 21. века**”, износи по обиму 233 стране, од чега 18 страна заузима списак литературе.

Рад је структурно подељен на увод, тринаест поглавља подељених даље на бројна потпоглавља и закључак.

У **Уводу** је кандидат одредио предмет и циљеве свог истраживања, и изложио хипотетички и методолошки оквир рада. У овом делу кандидат мр Милан Глишовић изнео је и прелиминарна одређења неких основних појмова којима ће се касније у раду служити, а који су детаљније обрађени и операционализовани у наредним поглављима. У формулацији проблема кандидат је у изложио низ озбиљних аргумената којима је указао на друштвену и научну оправданост истраживања и израде докторске дисертације на ову тему. Реч је на првом месту о томе да ова област истраживања у нашој, али светској науци није до сада у потпуности систематизована, али и потреби да се у што скоријој будућности идентификују модели који ће омогућити ефикаснију борбу против тероризма и спречити, у том контексту, отмице ваздухоплова који у рукама терориста постају смртоносно оружје.

Кандидат је структуру своје докторске дисертације осмислио тако да, крећући се у свом истраживању од општег ка појединачном, у првим поглављима одреди најшире категорије којима ће се у истраживању служити, док их у наредним поглављима конкретизује и бави се специфичним питањима која су формулисана на основу посебних хипотеза.

Прво поглавље носи наслов „Категоријални апарат истраживања“. У њему кандидат скицира најшири круг проблема којима ће се у истраживању бавити и, кроз посебна потпоглавља, дефинише основне појмове. Најшира међу овим категоријама свакако је категорија политике, те кандидат у првом потпоглављу излаже порекло и еволуцију појма политике, супротстављајући и критички сагледавајући различите приступе одређењу овог концепта кроз историју теоријског промишљања политике, али и међу савременим ауторима. Кандидат такође наводи најчешће проблеме на које се при покушају дефинисања политике наилази, а због којих и до данас у науци нема општеприхваћене дефиниције овог појма.

Друго потпоглавље за предмет има појмовно одређење политичког морала. Као кључан моменат у развоју теоријске обраде односа између морала и политике, кандидат с правом издваја раскид са античком традицијом, који се везује за дело Никола Макијавелија и његових следбеника. Овај однос кандидат мр Милан Глишовић с правом види као рефлексију питања о односу циљева и средстава, и констатује да је данас ово питање изузетно релевантно баш у контексту тероризма, и отмица ваздухоплова као једног вида његовог испољавања, али и борбе против овог друштвено штетног облика политичког насиља. Такође, данас се питање моралности у политици све више сели са унутрашњеполитичких питања освајања и спровођења власти на план међународне политике и међудржавних односа, што такође има битне консеквенце за предмет истраживања кандидата.

У трећем потпоглављу кандидат анализира дефиниције политичке борбе. У складу са савременим токовима, кандидат овом питању прилази првенствено из перспективе политичког представљања. Иако данас постоји тенденција да се политичке борбе воде кроз законски признате и регулисане форме, није ретко да носе и обележје насиља, које може прерасти и у револуционарне сукобе. У корену политичких борби налазе се пре свега супротстављени интереси, који данас, у доба глобализације, могу потенцијално да угрозе читаву планету.

Четврто потпоглавље носи наслов „Политичко насиље“. У њему кандидат излаже одређење политичког насиља, сматрајући га, између осталог, за

манифестацију друштвених сукоба. У овом делу рада кандидат наводи и класификације политичког насиља и његових облика.

Након одређења политичког насиља, кандидат у последњем потпоглављу у оквиру првог дела рада разматра узроке и основе насиља у политици. Различита виђења узрока насилног понашања, указује кандидат, неретко произлазе из битно различитих одређења људске природе присутних у различитим мисаоним – теоријским, али и религијским – струјама. Кандидат наводи неколико, по његовом мишљењу, репрезентативних ставова о узроцима насиља међу савременим политичким мислиоцима. Тако цитира Хабермаса, по коме „Спирала насиља почиње са спиралом ометених комуникација која преко спирале необузданог реципрочног неповјерења води прекиду комуникације,“ а затим његовом мишљењу супротставља тезу Адорна и Хоркхајмера о политичком насиљу као последици прорива, Хане Арент по чијем мишљењу је политички човек одувек био конзумент насиља. Затим кандидат укратко анализира и психолошке, социјалне, економске и верске узроке насиља, закључујући да главни узроци насиља у политици пре свега леже у незадовољеним друштвеним потребама.

Друго поглавље, под насловом „Појам тероризма“ кандидат је посветио детаљнијем одређењу овог до данас донекле контроверзног концепта. Ово поглавље кандидат почиње оправданим упозорењем да је у данашњој науци, али и политичкој пракси пречесто изједначавање појма тероризма уопште са савременим успоном исламистичког тероризма. Одређење овог појма, такође указује кандидат, мора бити по својој природи мултидисциплинарно. Методолошки исправно, мр Милан Глишовић полази од етимолошке дефиниције тероризма, али указује на њене недостатке, који се најчешће односе на недовољну разграниченост тероризма од етимолошки сличног термина терор. Ово поглавље кандидат је поделио на три потпоглавља. У првом од њих обрадио је порекло и еволуцију тероризма. Рекапитулирајући укратко расправе о претечама тероризма, кандидат идеолошко залеђе савременог тероризма лоцира у идеологији деветнаестовековног анархизма. Коначно, ово потпоглавље садржи и кратак преглед еволуције тероризма, односно његових појавних облика који су доминирали у 20. веку.

Наредно потпоглавље посвећено је проблемима дефинисања тероризма. Поред разлике у приступу, то јест чињенице да неки аутори више пажње посвећују актерима тероризма, неки његовим методима, циљевима или жртвама, кандидат је идентификовао и друге разлоге који отежавају дефиниционо одређење тероризма: његову тајност, емоције које побуђује, интересе који га прате, као и мултидисциплинарну природу проучавања тероризма.

Последње, треће потпоглавље носи наслов „Приступи дефинисању тероризма у савременој политичкој теорији“. У овом делу рада кандидат наводи и анализира дефиниције познатих научника који су се овом проблематиком бавили, указујући на најчешће елементе који се у дефиницијама налазе, али и на најкарактеристичније недостатке који се у њима могу уочити.

Треће поглавље рада логично се наставља на анализу изнету у претходном поглављу. Под насловом „**Основне карактеристике тероризма**“ кандидат се кроз четири потпоглавља упушта у дубљу анализу појединих чинилаца тероризма. Ово поглавље започиње управо идентификацијом најзначајних карактеристика тероризма, у које кандидат убраја *насиље, транспарентност, спектакуларност, малобројност актера, неморалност, бруталност, избор жртве и објекта напада, симболичност напада и ирационалност очекивања, угрожавање безбедности државе и нелегалност.*

У првом потпоглављу он излаже класификације тероризма, и то према *идеолошкој усмерености, средствима, методама и типу актера.* Кандидат се не задржава на пуком набрајању различитих врста тероризма, већ наводи и њихове најзначајније одлике и даје репрезентативне примере. Друго потпоглавље носи наслов „Основне карактеристике савременог тероризма – опасност глобализације“. У њему је кандидат полази од трансформације коју је тероризам доживео крајем двадесетог и почетком двадесет првог века. Данас, за разлику од тероризма из 70-тих и 80-тих година прошлог века, тероризам више него икада подразумева употребу екстремних, свакако неуобичајених метода. Такође је карактеристично да се данас исламистички тероризам третира као планетарна опасност број један. Међу карактеристике савременог тероризма кандидат мр Милан Глишовић убраја и

његов интернационални карактер и изражену комуникативну компоненту, која нарочито дугује све чешћој и успешнијој употреби нових, пре свега информационо-комуникационих технологија. Све ово доприноси све израженијој глобализацији тероризма. Самоубилачки напади такође постају све учесталији, финансијска структура који терористи користе постаје све развијенија, а расте и опасност од нуклеарног тероризма. Коначно, кандидат систематизује нове карактеристике тероризма које види као последицу глобализације:

- Све шира сарадња терористичких организација без обзира на циљеве
- Професионализација терориста
- Сарадња са наркокартелима
- Сарадња са аполитичним професионалцима који ће помоћи терористичке организације за новац
- Подупирање терористичких група
- Стављање терористичких група у службу држава које (ни)су склоне тероризму
- Употреба тероризма за интернационализацију сукоба
- Бивалентна оцена тероризма
- Најаве могућности легализације тероризма
- Све чешће нуклеарне, биолошке и хемијске претње.

У наредном потпоглављу кандидат је анализирао узроке појаве тероризма. Могуће узроке овог феномена класификовао је као *субјективне* и *објективне*. У објективне узроке појаве тероризма сврстани су нефункционисање институција власти, аномалије присутне на пољу економије, неправде, сиромаштво, отуђеност појединаца и група узрокована таквим стањем, распрострањеност организованог криминалитета, нерешени етнички проблеми, колонијална и неоколонијална зависност, или жеља за хегемонијом и експанзијом. Субјективним узроком тероризма кандидат сматра процену појединаца или група да се друштвено неповољно стање може променити само путем насиља. За будуће терористе насиље је у већини случајева свакако најбржа, најефикаснија, често и једина могућност да се промене поменути објективни узроци појаве тероризма, односно нерешени проблеми у датом друштву, из чега произлази да се субјективни узроци појаве тероризма рађају из објективних узрока. У субјективне узроке појаве тероризма

спадају и неостварене амбиције појединаца и одређених друштвених група које се углавном огледају на политичком плану, жеља за осветом, али и авантуризам који је изражен нарочито код младих особа. Модернизација је, закључује кандидат мр Милан Глишовић, присутне проблеме само заострила, а раскорак између очекиваног и учињеног проширује број узрока тероризма, које потлаченост и експлозија етничитета додатно продубљују.

У четвртом потпоглављу кандидат је обрадио кривично-правне аспекте тероризма. У њему наводи на који начин су кривична дела повезана са тероризмом дефинисана и санкционисана у кривичном праву Републике Србије, али и наговештава неке од проблема који проистичу из међународноправне регулације ове проблематике.

Четврто поглавље дисертације носи наслов „**Политички аспекти тероризма**“. У њему кандидат истражује однос политике и тероризма, као и однос тероризма према легалним и нелегалним начинима освајања и задржавања политичке моћи. У првом од три потпоглавља у оквиру овог дела рада, кандидат анализира теоријске приступе легалним и нелегалним начинима освајања политичке моћи. Ипак, његова анализа се не задржава на теоријском плану, већ наводи и бројне емпиријске примере из недавне прошлости. Истоветан методолошки приступ кандидат задржава и у наредном потпоглављу у коме анализира метода задржавања политичке моћи, који се такође могу класификовати као легални или нелегални. У овом контексту значајно је запажање кандидата да моћ као способност наметања воље нема више само унутрашњу, већ све више и међународну компоненту. Свеукупна институционализација нових односа моћи, закључује кандидата, почиње да представља прави изазов. Немоћ слабијих све је израженија и они су спремни на отпор, баш као што су они који покушавају да задрже моћ спремни да то и учине ако треба и на нелегалне начине. Ескалација тероризма свакако је једно од исходишта овакве ситуације.

Закључно потпоглавље у овом делу рада носи наслов „**Политика и тероризам**“. У њему кандидат уочава да се специфичност актуелног политичког тренутка огледа у томе да је свет подељен на две прилично јасне мреже: глобалну терористичку

мрежу и глобалну антитерористичку коалицију. И поред несумњивих политичких мотива који покрећу терористе, данас политика чини да се под појам тероризам подводе и ствари које немају никакве везе са тероризмом, већ су акт криминала. С друге стране, тероризам се често из политичких, односно идеолошких разлога, своди на криминални акт ради лакшег обрачуна са терористима. Присутан је и политички став да се терористима не призна статус политичких актера, али и политичке одлуке да се терористи ангажују у појединим конфликтима. У закључку овог потпоглавља кандидат већ прелази у централни део свог истраживања, констатујући да у контексту истраживања политичких аспеката отмица ваздухоплова, сама отмица не мора да има само ужи циљ већ се отмицом жели утицати на цео свет, а такође и да је бирано средство терориста свих идеолошких оријентација.

Пето поглавље носи наслов „**Политички аспекти отмице ваздухоплова**“. Оно почиње констатацијом да су отмице ваздухоплова као начин деловања терориста доспеле поново у центар пажње након драматичних догађаја 11. септембра 2001. године. Политичке последице овог напада још се осећају у практично свим земљама света. Кандидат мр Милан Глишовић је ово поглавље рада поделио на пет потпоглавља. У првом од њих анализира начине деловања терориста. Полазећи од дефиниције терористичког акта као противзаконите, планске, организоване, вољне, изузетно бруталне делатности чланова неке организације која је усмерена против живота, здравља, слободе, имовине људи ради изазивања страха у конкретној средини посредством које ће се изнудити уступци политичке природе, кандидат даје преглед најчешћих модалитета терористичких напада. Међу омиљеним методама терориста су бомбашки напади, који често имају самоубилачки карактер, узимање талаца, атентати, али и, условно речено, акције нижег интензитета: подметање пожара, индустријске саботаже, лажне узбуне и дојаве. Овај исцпан преглед значајан је за предмет истраживања кандидата већ због тога што се при отмицама ваздухоплова често комбинују неки од ових начина деловања, на пример узимање талаца или самоубилачки напади.

Друго потпоглавље садржи преглед врста недозвољених аката против ваздухоплова. Модалитети напада су различити: отмице ваздухоплова, подметање

експлозивних направа у ваздухопловима, саботаже на аеродромима, обарање ваздухоплова са земље, напади на ваздухоплове, напади на уређаје за навигацију, самоубилачки удари авиона у неки објекат од важности на земљи. Кандидат наводи и бројне примере успешних и осујећених напада.

Треће потпоглавље насловљено је „Узроци и мотиви отмице ваздухоплова“. У њему кандидат анализира мотиве отмица, и констатује да је, нарочито данас, авантуристички мотив најређи (2,29% случајева), и да се, додатно, отмице почињене из оваквих побуда у неким земљама квалификују као лакши облици кривичног дела. Криминални мотиви отмице ваздухоплова најприсутнији су приликом покушаја или остварења бекства у другу државу, а мањи број случајева ради изнуде новца. Ови акти били су узроци отмице ваздухоплова у 28,75% случајева. Политички мотиви су далеко најчешћи, а кандидат наводи и ретко помињан податак да у отмице ваздухоплова поред појединаца и криминалних или терористичких група понекад, мада доста ретко, учествују и поједине државе.

У четвртном потпоглављу кандидат је размотрио појам кривичног дела отмице ваздухоплова. Акте напада или угрожавања ваздухоплова, констатује кандидат, сачињава више различитих криминалних дела чији је заједнички именитељ насиље или претња насиљем, угрожавање људских живота и материјалних вредности. Уз непосредне отмицаре ваздухоплова одговорна су и сва лица која су намерним, несвесним или не деловањем по правилима службе, допринели настанку инцидента угрожавања ваздухоплова. Према међународним правним стандардима отмица ваздухоплова означава се као кривично дело чији основ инкриминације представља Конвенција о сузбијању незаконите отмице ваздухоплова, закључена 1970. у Хагу. Државе потписнице Конвенције обавезале су се да у својим законодавствима санкционишу одређене недозвољене акте према ваздухоплову. То су насилна и под претњом насиља заплена ваздухоплова, вршење контроле над ваздухопловима или покушаји неке од ових делатности. У овом потпоглављу кандидат анализира најважније међународне конвенције и резолуције које регулишу ову област, као и релевантне одредбе законодавства Републике Србије. Предмет аналитичке обраде кандидата у овом потпоглављу су и надлежности државних органа, пре свега полиције, у домену заштите ваздухоплова и путника. Као један од потенцијалних

недостатака кандидат наводи то што у нашем законодавству тренутно не постоје одредбе које би омогућиле обезбеђење ваздухоплова у лету осим када се врши заштита одређене личности или обезбеђује особа која је извршила неко кривично дело.

У петом потпоглављу, под насловом „Терористички акт отмице ваздухоплова“ кандидат наводи да се терористи опредељују за овај облик деловања пре свега због недовољно ефикасне организације држава односно, због неизграђене адекватне структуре чији би функционални елементи били усмерени на прави начин на превенцију, односно елиминисање и санацију евентуалних последица од покушаја и извршења напада на ваздухоплове. Сама операција отмице ваздухоплова је, дакле, офанзивна и динамична активност, што доноси елемент изненађења уз избегавање директне конфронтације са службама безбедности у самом старту. Претходи детаљно планирање како би се постигао циљани резултат, уз примену стриктних мера безбедности и онемогућавање компромитовања по отмицаре ваздухоплова осетљивих информација. Непосредни извршиоци отмице ваздухоплова се о извршењу последњи обавештавају, а догађа се да неколико елемената терористичке групе, организације или мреже симултано атакује на безбедност ваздухоплова, а да често нису упознати са паралелним операцијама. То је посебно карактеристика самоубилачких напада ваздухопловима. У овом потпоглављу кандидат детаљно разматра и начине превенције отмице ваздухоплова, као и фазе ове варијанте терористичког акта.

Шестом поглављу кандидат је дао наслов **„Карактеристике политичке позадине отмице ваздухоплова“**. У њему кандидат разматра политичку и економску ситуацију у свету од краја Другог светског рата до данас, издвајајући неке њене карактеристике које стварају погодну атмосферу за бујање тероризма, па и отмица ваздухоплова као једног од његових појавних облика. Ово поглавље није рашчлањено на потпоглавља, већ у њему кандидат даје историјски преглед догађаја и њиховог утицаја на политичку позадину отмица ваздухоплова. Ова ретроспектива почиње Хладним ратом и биполарном поделом света, да би касније успон антиколонијалних покрета, али и неоколонијализма допринео поновном јачању екстремистичких тенденција у неким деловима света. Нешто касније,

успостављање доминације мултинационалних корпорација довело је такође до превирања и криза, као и промене у спољној политици Сједињених Америчких Држава након слома блоковске поделе света. Рањивост светског система, уз настављена превирања, на најокрутнији начин су посведочена отмицама четири цивилна ваздухоплова 11. септембра 2001.

Седмо поглавље носи наслов „**Отмице ваздухоплова са политичким мотивом после Другог светског рата**“. У њему кандидат описује ток најзначајнијих отмица ваздухоплова, укључујући и евентуалне интервенције служби безбедности. Претходно, ипак, наводи да и поред тога што отмице ваздухоплова постају масовнија појава управо после Другог светског рата, први овакав случај се догодио много раније – 1931. године. Међу најзначајније отмице ваздухоплова, чијој је анализи приступио, кандидат је сврстао: отмицу Ер Франсовог авиона на линији Париз-Тел Авив који је принудно слетео на аеродром Ентебе у Уганди 1976. године; отмица египатског авиона који је принудно слетео на Малти 1985. године; отмица Ер Франсовог авион у Алжиру 1994. године. Ове отмице кандидат је одабрао пре свега због тога што добро илуструју одговарајуће, али и неодговарајуће реаговање власти и служби безбедности, те због тога што је реч о карактеристичним случајевима који су имали утицаја како на наредне терористичке нападе, тако и на организацију и оспособљавање надлежних служби и јединица. Нарочиту вредност овом делу рада даје веома детаљан хронолошки приказ акције спасавања талаци француске Групе за интервенцију националне жандармерије (ГИГН) 1994. године.

Осмо поглавље насловљено је „**Једанаести септембар 2001.**“. Као што је већ из наслова поглавља очигледно, у њему се кандидат бавио анализом овог напада и каснијим реакцијама међународне заједнице и Сједињених Америчких Држава. Овај догађај је с правом издвојен, и њему су посвећена чак два поглавља, с обзиром да је представљао прекретницу када је реч о отмицама ваздухоплова извршеним из политичких разлога, како у домену организације напада, тако и у погледу глобалних политичких последица. Поглавље је разложено на пет потпоглавља. У првом кандидат мр Милан Глишовић разматра организацију напада. Потпоглавље почиње прегледом терористичких активности главног организатора напада, Халида

Шеика Мухамеда. Кандидат затим детаљно описује делатност отмичара четири цивилна ваздухоплова у Сједињеним Америчким Државама и сам ток напада. Друго потпоглавље насловљено је „Жртве напада“. У њему кандидат веома исцрпно наводи податке о броју жртава овог терористичког напада, начину на који су погинули, али и истиче чињеницу да су међу погинулима припадници чак 90 различитих националности. Кандидат се определио да у оквиру овог потпоглавља наведе и статистичке податке о броју жртава рата у Авганистану, што је оправдано ако се има у виду да је овај рат и започет као директан одговор на напад 11. септембра, те се и њихова смрт може, у крајњој линији, посматрати као последица овог напада.

Предмет трећег потпоглавља је одговорност за нападе и њихови мотиви. У овом сегменту рада кандидат је изложио мотиве напада, и то из више перспектива. Наративи о правим разлозима за напад се наравно разликују, и кандидат успешно пореди ове различите интерпретације. Са једне стране, у Сједињеним Америчким Државама напад се интерпретирао као последица „мржње према слободи, демократији и америчком начину живота.“ Сами организатори напада, Осама бин Ладен и други припадници Ал Каиде, су као мотив углавном наводили спољну политику Сједињених Америчких Држава и тежњу да се смањи утицај светске велесиле у исламском, пре свега арапском свету. Превише поједностављени стереотипи о исламу и хришћанству присутни у јавном дискурсу додатно продубљују латентни сукоб између две верске групације.

У последња два потпоглавља кандидат се позабавио одговором међународне заједнице и Сједињених Америчких Држава на напад од 11. септембра 2001. Након практично једногласне осуде у првом тренутку, у међународној заједници нешто касније долази до подела у ставовима. Док су власти многих муслиманских земаља отворено стале на страну САД и пружиле им подршку, њихови грађани и до данас изражавају своје незадовољство ставовима и акцијама ове велесиле. Ово незадовољство исказује се на различите начине, од јачања десних политичких групација и партија, до јачања верског екстремизма и интензивирања терористичких активности. Са друге стране, након почетног јединства, искристалисала су се два различита приступа борби против тероризма: амерички и

европски. Европска унија, начелно, мање је опредељена за решавање овог проблема употребом силе и више инсистира на поштовању међународног права. Као изузетно битну одлику америчког одговора на 11. септембар, кандидат види посвећеност демократизацији Блиског истока, која је постала национална политика подржана од обе велике партије. У војном погледу, кључне последице напада су војна интервенција у Авганистану, подршка израелским покушајима да се ликвидирају палестинске власти, и инвазија на Ирак. На унутрашњеполитичком плану у Сједињеним Америчким Државама дошло је до повећања издатака за безбедност, као и до одређеног ограничавања права и слобода и проширења надлежности и овлашћења обавештајних служби.

У деветом поглављу, под насловом „**Контроверзе око напада 11. септембра 2001.**“ кандидат кроз шест потпоглавља анализира неке другачије погледе на сам напад. У првом потпоглављу кандидат анализира последице напада по организацију и домете Ал Каиде. Иако ослабљена интервенцијом у Авганистану, она до данас остаје једна од највећих терористичких претњи и извориште идеолошких постулата исламистичког тероризма. У другом потпоглављу кандидат се дотиче контроверзи везаних за спровођење истраге, а нарочито за рад Комисије за истрагу једанаестог септембра. У наставку кандидат анализира и главне закључке извештаја ове Комисије, као и најчешће примедбе на извештај које су се могле чути у јавности и стручним круговима. Наредно потпоглавље обрађује везе Ал Каиде са другим политичким центрима моћи, полазећи од њихове улоге и потенцијалне сарадње са службама САД током рата у Авганистану 1979-1989. године, као и учешће појединих припадника Ал Каиде у сукобима на Балкану 1990-их година. Затим кандидат анализира успон Исламске државе као истовремено наследника и конкурента Ал Каиде, али и успон радикалног ислама на свим континентима. Пето поглавље посвећено је кривично-правним аспектима 11. септембра, при чему кандидат као најважнију последицу издваја преобликовање америчког правног система, смештање борбе против тероризма у контекст рата, и перманентно сужавање достигнутог нивоа гарантованих људских права. Коначно, у последњем потпоглављу, кандидат мр Милан Глишовић наводи виђења стручњака о карактеру одговора САД и међународне заједнице на напад од 11.

септембра 2001, пре свега у контексту поштовања људских права и одредби међународног законодавства.

Разматрања која кандидат износи у десетом поглављу своје докторске дисертације, под насловом „**Превентивни ратови**“ логично се настављају на закључке анализе из претходних поглавља. Након дефинисања превентивног рата, кандидат разматра политичке услове који су довели до тога да САД усвоје доктрину превентивног ратовања, и као први од таквих ратова означава рат у Ираку. Као једну од могућих претњи, односно фактора који увећава вероватноћу отмица ваздухоплова у будућности, кандидат види и успон Исламске државе, на чији је настанак рат у Ираку несумњиво утицао, а чија је једна од карактеристика управо непредвидљивост.

Једанаесто поглавље носи наслов „**Подстицаји и ограничења политике код отмица ваздухоплова, извођење доказа**“. У њему кандидат, на основу раније већ исказаних ставова, позиционира отмице ваздухоплова после Другог светског рата у оквир ширих, често глобалних политичких токова и престојавања. Инсистирање на остварењу сопствених интереса по сваку цену, укључујући и отворено нарушавање међународног права од стране великих сила, довело је до незадовољства у великом делу света, а неки од незадовољника покушали су да узврате средствима која су им била на располагању, укључујући и отмице ваздухоплова. Званична политика бројних држава у периоду после Другог светског рата била је, на тај начин, својеврстан подстицај за отмице ваздухоплова с политичким мотивом. Отмице ваздухоплова с политичким мотивом у овом периоду, констатује кандидат, углавном су биле чин незадовољних или прогоњених појединаца да би, временом постале одговор на покушаје политичке унификације света. Крајем друге половине прошлог века овакав одговор је био у складу са псеудо-верским елементом којег су установиле власти жељне елите светске периферије. На примарно подручје интезивирања тероризма у периоду после Другог светског рата, а посебно његове обнове у другој половини прошлог и почетком овог века, утицала су политичка дешавања. Тако се отмице ваздухоплова прво јављају у терористичком арсеналу Хамаса и Хезболаха, затим палестинских организација, док су данас тенденције ка коришћењу овог метода све присутније у

међу организацијама које делују у Индонезији, Филипинима, Малезији, Мианмару, Тајланду, па чак и у Сингапуру. С друге стране, политички подстицај тероризму пружају и поједине државе које одговарају непримереном силом и противзаконитим активностима против својих и туђих непријатеља на терористичке акте, у које спадају и отмице цивилних ваздухоплова с политичким мотивом.

Дванестом поглављу кандидат је дао наслов **„Основне импликације повезаности политике и терориста после 11. септембра“**. У оквиру овог поглавља кандидат разматра рецентну дебату о томе какав је карактер последица 11. септембра. САД и савезнице су после 11. септембра ушле у нову фазу сукоба са исламским светом, па се с правом постављају питања да ли се радило и ради о рату против планетарне опасности – тероризма, или је реч о ширењу америчке империје. Основни проблем у борби против јачања тероризма, наводе бројни амерички аутори на које се кандидат позива, могао би бити у недоследности спољне политике САД, као и моралној индиферентности политике великог броја држава у свету, због чега оне нису апсолутно спремне да се уздрже од сваке сарадње са терористима.

Последње, тринаесто поглавље, насловљено је **„Схватање проблема у међународним оквирима“**. У њему кандидат констатује да данас постоји сагласност о томе да отмице цивилних ваздухоплова са политичким мотивима, а нарочито самоубилачки напади отетим ваздухопловима, представљају претњу глобалних размера којој ниједна држава самостално не може да се супротстави. Због тога је осмишљен релативно развијен међународно-правни оквир, али истраживање кандидата указује да поштовање међународно-правних норми није у сагласју са намерама појединих потписница, односно да њихова правна снага није увек резолутна. У првом потпоглављу у оквиру овог дела рада кандидат детаљно анализира како су проблему отмица ваздухоплова приступиле Уједињене нације. У другом потпоглављу кандидат истиче потребу да се из нормативног оквира уклоне преовлађујући стереотипи. Док једни отмичаре цивилних ваздухоплова виде као лудаке и фанатике, други их сагледавају као хероје. Отмичари ваздухоплова за једне покушавају да одбране част групе, организације или саме државе, док су,

према другима, ирационални губитници који заслужују исту такву, ако не и гору, одмазду. Стога су и нормативни оквири који би требало да заокруже ову тему недостатни, односно садрже најмањи могући заједнички елемент у циљу што шире подршке. Са друге стране, кандидат закључује да конвенције УН јесу добар покушај у борби против свих облика тероризма, али још нема неопходне сагласности држава у борби против тероризма, па тако и отмица ваздухоплова из политичких мотива, јер јер квалификација оваквих напада зависи првенствено од политичких, стручних, правних, а посебно прагматичних ставова. Кориговање материјално - правних недостатака предочених конвенција, уз транспарентну структуру заштитних система кроз ресоре правосудне, законодавне и извршне власти држава-чланица УН требало би да помогне да норматива постане транспарентнија, јаснија и компактнија.

Након ове анализе кандидат прелази на разматрање проблема у европском законодавству. Ово се пре свега односи на правни оквир, нарочито обавезујуће акте Европске уније, у домену борбе против тероризма уопште, и конкретно отмице ваздухоплова. Кандидат поново указује и на значајне разлике у приступу борби против тероризма у Европи и САД. Осим регулативе и праксе Европске уније, кандидат указује и на значајну улогу других организација попут ОЕБС-а и Еуропола. У последњем потпоглављу кандидат прави низ историјских поређења која осветљавају недостатке савременог приступа борби против тероризма, нарочито оног са исламистичким предзнаком.

У **Закључку** кандидат сумира ставове изнете у предходним поглављима, а затим излаже и своја закључна разматрања, чиме се његов закључак у појединим својим сегментима приближава синтетичном. Један од важнијих закључака кандидата јесте и тај да је систематичнија теоријска обрада дубоко противречног појма тероризма све наглашенија у другој половини 20. века. Теоретичари се, проучавајући период после Другог светског рата, слажу да се отмицом ваздухоплова може остварити политички циљ тако што ће отмицар побећи у другу државу, тражити азил или избећи репресивне мере. Мотив политичке природе је и када се отмицом ваздухоплова неко уцењује, односно путем изнуде захтева ослобађање истомишљеника из затвора, захтевају финансијска средства којима ће

се обезбедити рад терористичке организације. Отмицом ваздухоплова се могу уништити и људски животи, а отмичар чак може и да избегне репресивне мере уколико жртве или ваздухоплов напусти на територији где политичари уважавају његов потез. То је у периоду од Другог светског рата свакако био додатни разлог увећању броја отмица цивилних ваздухоплова. Осим тога, кандидат на основу своје анализе закључује да скуп не само политичких мера, радњи и активности, које треба да подразумевају превентивно одвраћање од извршења акта отмице ваздухоплова, спречавање регрутовања и обуке терориста, посебно терориста самоубица, правовремено откривање намера појединца, групе или организације да актима насиља угрозе ваздушни саобраћај, спречавање финансирања отмичара и низ других решења, која укључују и санкције, није још увек довољан да се спречи отмица ваздухоплова. Истраживање које је спровео кандидат довело га је и до закључка да преговорима, поготово у ситуацијама са таоцима, приликом покушаја, односно извршења отмице ваздухоплова, није до сада посвећена неопходна пажња у систему противтерористичких мера које спроводи и треба да спроведе наша држава. Ову тематику није до скоро озбиљно проучавала ни практично примењивала ниједна безбедносна служба, док нам искуства земаља које су се међу првима активно укључиле у борбу против тероризма показују да се било која ситуација са таоцима, па и приликом отмице ваздухоплова, не може решавати без велике улоге обучених преговарача који треба да буду саставни део тактике противтерористичке операције. Индикативно је, закључује даље кандидат мр Милан Глишовић, да сви терористички напади, а посебно отмице ваздухоплова из политичких мотива, служе као својеврстан поклон најрепресивнијим елементима на свим странама. Анализа указује да су овакви напади максимално искоришћавани како би се што успешније убрзали процеси милитаризације, дисциплиновања, преокретања друштвених демократских промена, преноса богатства у узане секторе, саботирања демократије.

Дисертација „**Политички аспекти отмице ваздухоплова у периоду од Другог светског рата до почетка 21. века**” кандидата мр Милана Глишовића обогаћена је и низом прилога. Нарочиту вредност раду додаје први од њих, који садржи исцрпан хронолошки преглед отмица ваздухоплова са политичким мотивом од краја Другог

светског рата до почетка 21. века. Остали прилози обухватају хронологију догађаја 11. септембра, као и конвенције о спречавању тероризма и отмице ваздухоплова Уједињених нација и Савета Европе.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

У изради своје докторске дисертације кандидат мр Милан Глишовић показао је изузетно добру методолошку поткованост, како у теоријском тако и у емпиријско-истраживачком делу рада.

Својства предмета истраживања такође условила су одабир хипотетичко-дедуктивне, аналитичко-дедуктивне и компаративне методе као општенаучних метода, што је кандидату омогућило да обезбеди кохерентност садржаја истраживања и теоријску проверљивост хипотеза.

У овом истраживању примењене су све основне методе: индукција, дедукција, анализа (дескриптивна и експликативна), анализа садржаја, структурално-функционална анализа, генетичка анализа, каузална анализа, синтеза, апстракција, конкретизација, специјализација, класификација, дихотомија и генерализација.

Методолошку основу овог рада чини теоријско истраживање које је засновано на анализи садржаја докумената научне и стручне литературе еминентних домаћих и страних аутора, као и великог броја правних аката, других прописа и извештаја који се односе на поједине аспекте предмета истраживања. Кандидат мр Милан Глишовић у уводним поглављима своје дисертације показује да је успешно овладао теоријско-методолошким приступима проучавању тероризма, као и способност да теоријске концепте чврсто повеже са емпиријском грађом.

Да би на адекватно обрадио предмет истраживања - политичке аспекте отмице ваздухоплова у периоду од Другог светског рата до почетка 21. века - кандидат је нужно морао да истражи појмове политике, политичког насиља и његових узрока; порекло и еволуцију тероризма, проблеме на које се најчешће наилази при његовом дефинисању, као и различите приступе дефинисању тероризма у савременој политичкој теорији; узроке, врсте, основне карактеристике и кривично-правне и политичке аспекте тероризма; начине деловања терориста; врсте недозвољених

аката против ваздухоплова; узроке и мотиве отмице ваздухоплова; појам кривичног дела отмице ваздухоплова и карактеристике њихове политичке позадине, што је кандидат успешно и учинио. Кандидат је успешно обрадио и најзначајније политички мотивисане отмице ваздухоплова у проучаваном периоду, као и све политичке аспекте напада 11. септембра 2001, укључујући и последице овог догађаја на међународном плану. Коначно, кандидат је представио и правни оквир који регулише питања отмице ваздухоплова и спречавања тероризма уопште, критички га анализирао указао на његове недостатке.

Из наведеног произилази да је на основу теме, којом се као предметом овог истраживања кандидат бавио, било неопходно поставити низ основних питања и пратећих подпитања, као што су пре свега:

- Како савремена научна литература одређује појмове политике, политичког морала, политичке борбе, политичког насиља
- Са каквим се проблемима суочавају покушаји дефинисања тероризма у светској науци и какви су теоријски приступи овом проблему
- Како су у савременој научној литератури одређене врсте тероризма, његови узроци и кључне карактеристике
- Како су у међународном праву и националном законодавству регулисане отмице ваздухоплова
- Који су најчешћи узроци и мотиви отмица ваздухоплова
- По којим својим карактеристикама отмице ваздухоплова могу окарактерисати как кривична дела, а по којим као терористички акти
- Какви су били политички мотиви, а какве политичке последице најзначајнијих отмица ваздухоплова у периоду од Другог светског рата то почетка 21. века
- Какав је став међународне заједнице према политички мотивисаним отмицама ваздухоплова
- Који начини супротстављања овој појави дају најбоље резултате

и на њих свакако дати и ваљане одговоре, што је кандидат веома успешно и урадио.

Кандидат је успео да аргументовано покаже научну оправданост истраживања која се испољава у систематизацији и верификацији постојећих научних сазнања о политичким аспектима отмице ваздухоплова. Друштвена оправданост је, генерално гледано, постигнута већ испуњењем захтева научне оправданости. Непосредна друштвена оправданост у овом конкретном случају огледа се у могућности формулисања бољих друштвених одговора, укључујући адекватне прописе, процедуре и поступке којима би се отклонила, или умањила, ова непожељна друштвена појава.

Кандидат је у свом раду конструисао адекватан категоријални апарат који је омогућио аналитичку обраду предмета истраживања, и систематски изложио оне елементе истраживања политичких аспеката отмице ваздухоплова који су релевантни за теоријску обраду овог феномена, али и практично супротстављање овом друштвено штетном феномену.

Значајан научни допринос овог докторског рада представља увиђање ширег политичког контекста који рађа услове за интензивирање отмица ваздухоплова као једног од облика терористичког деловања, али и потенцијално далекосежне политичке последице успешно изведених акција отмице ваздухоплова, посебно када се они користе као средства за самоубилачке нападе.

Комисија је утврдила да је кандидат мр Милан Глишовић, на основу коректно дефинисаног проблема, предмета, циљева и хипотеза истраживања на задату тему, остварио следеће резултате и низ мањих и већих научних доприноса:

- Определио се за истраживање теме која до сада није много обрађивана у нашој политичкој мисли.
- Адекватним истраживачким приступом кандидат је потврдио своју генералну хипотезу да су мотиви за отмице ваздухоплова у периоду од краја Другог светског рата до почетка 21. века најчешће били политичке природе, те да је овај вид насиља такође је често изазивао битне политичке последице, укључујући и оне на међународном плану.

- Кандидат је у свом истраживању успешно идентификовао и представио релевантне ауторе и репрезентативне радове, чиме је успешно изградио целовит приказ предмета истраживања.
- Кандидат је у свом раду реализовао све постављене научне циљеве истраживања: стицање научног сазнања на нивоу дескрипције и у појединим деловима на нивоу научне класификације сазнања о политичким аспектима отмица ваздухоплова, као и друштвени циљ истраживања који се огледа у изналагању ефикаснијих начина за сузбијање ове појаве.
- Дисертација мр Милана Глишовића не представља на плану својих домета само аналитичку дескрипцију, већ и дисертацију коју красе елементи научног објашњења.
- Комисија констатује да је кандидат у свом истраживању пружио уверљиву аргументацију и за своје коначне закључке.
- У раду је примерно коришћена референтна литература еминентних домаћих и страних научних и стручних посленика. Број цитата и приложени списак литературе доприносе уверењу Комисије да је кандидат имао у свом раду богате документационе изворе и добро одабрану библиографску теоријску подршку. Опредељење кандидата да се у свом истраживању користи референтном домаћом и страном литературом и другим документима, као и избор релевантних метода истраживања учвршћује закључак Комисије о свеобухватно исправној и модерној методолошкој усмерености кандидата.
- Рад је писан разумљивим и лаким стилем и језиком, са несумњиво солидним познавањем теорије и праксе.

6. Закључак Комисије

Докторска дисертација мр Милана Глишовића, под насловом „**Политички аспекти отмице ваздухоплова у периоду од Другог светског рата до почетка 21. века**”, обрађује научно значајну и сложену проблематику, а постигнути резултати

истраживања представљају запажен допринос у смислу ваљаног обухватања теме, с једне, и стварања могућности њеног даљег и дубљег сагледавања, с друге стране.

На основу анализе и критичке оцене докторске дисертације, Комисија једногласно закључује следеће:

- Докторска дисертација под напред наведеним насловом је урађена у складу са усвојеним пројектом и одобрењем Наставно–научног већа Факултета политичких наука.
- Докторска дисертација је резултат самосталног теоријског рада и спроведеног истраживања кандидата. У њој су систематизована постојећа научна сазнања о предмету истраживања и сазнања до којих се дошло спроведеним истраживањем. Она представља логичку и заокружену целину са свим неопходним елементима код овакве врсте писаних материјала, а посебно научних радова.
- Докторска дисертација представља темељну и систематску анализу политичких аспеката отмице ваздухоплова. У том погледу, дисертација представља теоријски и емпиријски допринос политичким наукама, али и допринос на плану мултидисциплинарних истраживања.
- Докторска дисертација је писана разумљивим, једноставним, стручним језиком, адекватним стилем, прихватљивим за читаоца.
- Кандидат је у оквиру спроведеног истраживања прикупио и коректно интерпретирао бројне резултате теоријских и емпиријских истраживања.
- Резултати истраживања, а посебно изведени закључци, могу користити свим заинтересованим особама за ову научну област, а нарочито онима који су укључени у процес превенције тероризма и борбе против ове друштвено штетне појаве.
- Кандидат је у потпуности реализовао постављене задатке истраживања и потврдио генералну и посебне хипотезе.

7. Предлог Комисије

На основу укупне и критичке оцене садржаја докторске дисертације, чланови Комисије једногласно оцењују да докторска дисертација кандидата мр Милана Глишовића, под насловом „**Политички аспекти отмице ваздухоплова у периоду од Другог светског рата до почетка 21. века**”, представља оригинално и вредно научно дело, настало самосталним истраживачким радом, и да као такво има довољну теоријску и практичну вредност да би могло бити јавно брањено. Имајући у виду значај истраживања и проблематике, резултате истраживања и изведене закључке, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију кандидата мр Милана Глишовића под насловом „**Политички аспекти отмице ваздухоплова у периоду од Другог светског рата до почетка 21. века**” и једногласно се опредељује да

ПРЕДЛОЖИ

1. Да Наставно-научно веће Факултета политичких наука Универзитета у Београду прихвати позитивну оцену докторске дисертације мр Милана Глишовића, под насловом „**Политички аспекти отмице ваздухоплова у периоду од Другог светског рата до почетка 21. века**” и одреди Комисију за одбрану докторске дисертације.
2. Да се стави на увид научној јавности оцењена докторска дисертација мр Милана Глишовића и овај Извештај о оцени докторске дисертације да би се стекли сви услови за њену јавну одбрану.

У Београду,

10. април 2016.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

Проф. др Зоран Кековић

Проф. др Љубо Пејановић

Проф. др Драган Симеуновић